

actueel

De Tijdreiswijzer

's-HERTOGENBOSCH - De Tijdreiswijzer van de Tijdreiziger is DE agenda met leuke en leerzame activiteiten die jong en oud kennis laat maken met de cultuurhistorie van 's-Hertogenbosch. De activiteiten worden georganiseerd door diverse organisaties in 's-Hertogenbosch. Dit jaar staan alle uitjes in het teken van 'Religieus erfgoed'. De Tijdreiziger is een initiatief van de gemeentelijke werkgroep Stedelijke Historische Presentatie. Kijk voor actuele informatie op: www.detijdreiziger.nl of bel 073-6155275.

Zondag 28 september

Expositie en lezing oude bijbels
Locatie: Protestantse kerk Engelen, De Kerkhof 3, Engelen.
Tijd: expositie van 10.00 uur - 12.30 uur, lezing van 10.30 uur - 11.30 uur
Toegang: gratis
Beschrijving: 'Van Statenbijbel tot Siebelink' is een tentoonstelling over de bijbel als religieus erfgoed. Aan de hand van oude en nieuwe boeken (bijbels, gerelateerde werken en moderne literatuur) wordt aandacht gevraagd voor de invloed die de bijbel, in het bijzonder de Statenvertaling van 1637, heeft gehad op onze cultuur, in het bijzonder op de taal. Bij de tentoonstelling is een gratis catalogus verkrijgbaar.

Zondag 28 september

Open dag Zwanenbroedershuis
Locatie: Hinthamerstr. 94, 's-Hertogenbosch
Tijd: 13.00 uur - 16.30 uur
Toegang: gratis
Beschrijving: verken het tijdens de gratis openstelling en ontdek de gebruiken van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap.

Woensdag 15 oktober

Avond van de Geschiedenis
Locatie: Jheronimus Bosch Art Center, Jeroen Boschplein 2, 's-Hertogenbosch
Tijd: 20.00 uur - 01.00 uur
Toegang: gratis
Beschrijving: avondvullend, gevarieerd geschiedenisprogramma met cabaret, muziek, presentaties en lezingen voor een breed publiek. Zo houden prof. dr. P. Nissen en Nelleke de Laat, i.s.m. Patrick Timmermans voordrachten en worden oude films van de plechtige omgang vertoond. Klezmer band Mazeltov en De Stadspijpers geven acte de présence. De Bossche Historische Quiz zal dit jaar ook niet ontbreken.

Taiji kungfu fan Rosmalen

ROSMALLEN - Wushu School Rosmalen introduceert in sportseizoen 2008-2009 een nieuwe Chinese sport. Wushu is de verzamelnaam van de Chinese vechtsporten. Taiji en Kungfu zijn de bekendste vormen. Eigenaresse Ellen van Wel-Hartman: "Bij taiji zijn de bewegingen langzaam en vloeiend, bij kungfu zijn deze vlug en fel. Li Deyin heeft een combinatie van taiji en kungfu gemaakt. Hij noemt dat taiji-kungfu. Omdat een waaier wordt gebruikt, heet dit in het Engels Taiji Kungfu Fan." Tijdens de openingsceremonie van de Olympische Spelen in Beijing werd er een demonstratie Taiji uitgevoerd door 2008 taiji beoefenaars en een solist. In mei 2008 werd er door het Li Deyin Institute in Engeland voor het eerst een training voor professionele leraren gegeven. Ellen van Wel-Hartman heeft toen het Instructeurs Certificaat Taij Kungfu Fan behaald. In Europa zijn er nu in totaal veertien leraren, in Nederland is er momenteel één leraar. Van Wel-Hartman: "Wat deze nieuwe sport zo bijzonder maakt, is de muziek. In taiji en kungfu wordt muziek als achtergrond gebruikt. Dit versterkt de sfeer, maar is niet functioneel. In Taiji Kungfu Fan zijn de bewegingen en de muziek net als bij dans aan elkaar verbonden. Er is een choreografie die precies op de muziek past. Het leukste is dat de officiële muziek wordt gezongen door Jackie Chan, de beroemde kungfu acteur." Een sport om te beoefenen met een achtergrond in dansen, turnen of ritmische gymnastiek, maar ook met taiji of kungfu. "Taiji Kungfu Fan is pittig. Het is een uitdaging om eerst een sierlijke beweging te maken en daarna een felle. En dat precies op de muziek." Wushu School Rosmalen verzorgt enkele kennismakingslessen in Rosmalen en Empel. Informatie: www.ellenvanwel.biz of bel met 073-5230202.

Leerlingen Taiji Kungfu Fan bij Wushu School Rosmalen.

Kunstprojecten in CBK en op locaties in de stad 5 x Kunst + Zuiderwaterlinie

's-HERTOGENBOSCH - De kunstmanifestatie 5 x kunst + Zuiderwaterlinie is een verzameling van projecten die verband houden met de thematiek van de zuidelijke waterlinie en bijbehorende vestingwerken. Het project laat de betekenis zien van de 200 km lange verdedigingslinie die van west naar oost, dwars door het Noord-Brabantse land voert. De vijf projecten zijn door verschillende Brabantse culturele organisaties georganiseerd en worden tentoongesteld bij het CBK en op verschillende locaties in en rond Den Bosch.

In het CBK is de tentoonstelling 'Branding de Zuiderwaterlinie' te zien. Met dit project wordt ingespeeld op de rijke cultuurhistorie van de zuiderwaterlinie. Negen kunstenaars zijn uitgenodigd om deze schakering aan cultuur in beeld te brengen: Ginette Blom, Marijke Maas, Anne-Marie van den Thillart, Frank Havermans, Anna Lange, duo Jan Wessendorp/Auke van der Heide, Wiesje Peels en Yvonne Né. Daarnaast zijn er in het CBK nog twee- aan dit thema verwante presentaties te zien; een kunstwerk van Matthijs Bosman dat op een voormalig fort gerealiseerd wordt en een presentatie van Gemeente 's-Hertogenbosch over de vestingwerken. Het CBK 's-Hertogenbosch heeft vier kunstenaars de opdracht gegeven de lokale en actuele betekenis van de zuiderwaterlinie te onderzoeken en te komen tot een tijdelijk kunstwerk in de openbare ruimte van 's-Hertogenbosch. De deelnemende kunstenaars zijn Martina Florians & Saker Scheerder, Charles van Otterdijk en Paul Segers. Martina Florians en Saker Scheerder maken met strobaleenarchitectuur het tijdelijk 'Museum van de Muskusrat'. Het museum speelt met de ambivalentie rond de huidige status van het dier. Te zien langs de oever van het Drongelens kanaal in Vught. Charles van Otterdijk maakt een kunstwerk onder de stad. In een ondergrondse kamer in de Kruisbroedershekel zal hij een provisorisch controle centrum inrichten. 'double centre' is te zien vanuit de rondvaartbootjes over de Bin-

www.cbks-hertogenbosch.nl/zuiderwaterlinie

nendieze. 'Zuidelijk Frontier Unit - 05' van Paul Segers ligt ergens tussen de nieuwerwetse kastelen en vestingen van de Haverleij te wachten op het hoge water en de actie. De ZFU-05 is een grillig platform op drijvers met een landingsbaan, een cabine en een vuurtoren dat refereert aan het verleden, het heden en de toekomst van de verdedigingslinie. Naast de werken in de openbare ruimte is er ook een kunstproject verstrekt voor een kunstproject in de virtuele ruimte. Stan Wannet realiseerde een werk dat als thematiek de zuiderwaterlinie heeft en dat ge-

bruik maakt van verschillende internettoepassingen. Dit werk is vanaf 4 oktober te zien op www.cbks-hertogenbosch.nl/dekunstdenkbaar.

De opening van 5 x kunst + Zuiderwaterlinie is op zaterdag 4 oktober om 15.00 uur in het CBK aan de Heikellaan 2. Meer informatie over de werken, de locaties, het nevenprogramma en het openingsprogramma is te vinden op www.cbks-hertogenbosch.nl/zuiderwaterlinie.

De komende maand vertelt de Bossche Omroep iedere week iets over een van de kunstwerken.

Skivereniging Brabant Noord-Oost zoekt nieuwe leden

's-HERTOGENBOSCH - In de regio is Skivereniging Brabant Noord-Oost actief met sneeuwfit trainingen om de circa honderd leden op een plezierige wijze voor te bereiden op de wintersportvakantie. Iedereen die gaat skiën, snowboarden of langlaufen kan door deze trainingen de conditie op peil brengen. Aangehouden is dat hierdoor de kans op blessures tijdens de wintersportvakantie aanzienlijk afneemt. Ook wordt een training Nordic Walking gegeven. Deze snel groeiende buitensport is gericht op gewichtsvmindering, fysieke fitheidverbetering en verbetering van het uithoudingsvermogen.

De trainers zijn opgeleid door de Nederlandse Skivereniging (NSKiV) en begeleiden de deelnemers op deskundige wijze. Skivereniging Brabant Noord-Oost is met trainingen actief op locaties in 's-Hertogenbosch, Vught, Rosmalen, Oss, Drunen en Helvoirt. Er zijn zowel binnentrainingen in een zaal (dinsdagavond) als buitentrainingen (zondagochtend) in bosrijke omgevingen. De skivereniging wil graag kennismaken met nieuwe leden en staat open voor iedereen die zich op wintersportvakantie wil voorbereiden. U hoeft zeker geen crack op de ski's te zijn. Gezelligheid staat hoog in het vaandel.

Opening seizoen

Zondag 5 oktober 2008 verzorgt Ski-

Skivereniging Brabant Noord-Oost zoekt nieuwe leden.

vereniging Brabant Noord-Oost met medewerking van Indoorski in 's-Hertogenbosch de opening van het nieuwe seizoen 2008-2009. Het adres is Stadionlaan 69 in 's-Hertogenbosch (in stadion De Vliert). Aanvang 9.45 uur. U kunt deze ochtend ook deelnemen aan een bui-

traintingsprogramma in de omgeving van het stadion.

Verdere informatie: www.skiverenigingbrabantnoordoo.st.nl of neem contact op met John Vermeulen, 073-6222611, j.a.vermeulen@planet.nl.

Uitgelicht

's-HERTOGENBOSCH - Het SM's, Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch', bezit verscheidene werken van de Amerikaanse kunstenaar Betty Woodman. Haar expressieve werken vormen een prachtige combinatie van schilderkunst en sculptuur. Enkele topstukken worden tot en met 15 februari gepresenteerd in de serie Uitgelicht. Tegelijkertijd toont het SM's de documentaire 'Thinking Out Loud, a twenty minute journey through the studio of ceramic artist Betty Woodman' (1991), gemaakt door haar zoon Charles Woodman.